

Úvodem

Vítězslava Kaprálová (24. 1. 1915 Brno – 16. 6. 1940 Montpellier) je jednou z nejpozoruhodnějších osobností české meziválečné hudební tvorby. O životnosti jejího jedinečného hudebního odkazu svědčí nejen dlouhodobý zájem, jenž o něj projevují výkonní umělci doma i v zahraničí, ale i neobvyklé množství původních monografií, zejména cizojazyčných, které mu byly věnovány.¹ I přes krátký tvůrčí život v rozpětí asi deseti let se Kaprálové podařilo vytvořit osobité a navzdory předčasně ukončené životní dráze a relativně rozsáhlé dílo, v němž jsou vyrovnaně zastoupeny skladby klavírní, komorní, orchestrální i vokální, asi pětadvacet děl, pokud do nich nezahrneme juvenilia, torza a neznámé skladby, které by vydaly na takřka dvě desítky dalších kompozic.

Skladatelčin hudební vývoj zprvu formovali rodiče, oba hudebníci: matka Vítězslava² byla aprobovaná učitelka zpěvu, otec Václav Kaprál,³ Janáčkův žák, byl skladatel, klavírista a vysokoškolský pedagog. Hudební vzdělání získala Kaprálová na konzervatořích v Brně, Praze a Paříži. V Brně studovala skladbu u Viléma Petrželky, v Praze byla studentkou Vítězslava Nováka. Instrumentaci se učila také od přítele Theodora Schaefera, později v Paříži měla možnost své orchestrální skladby konzultovat s Bohuslavem Martinů. Její orchestrální tvorbě napomáhalo i studium dirigování, v němž se Kaprálové dostalo solidního základu na brněnské konzervatoři od Zdeňka Chalabaly, pozdějšího dramaturga a dirigenta opery pražského Národního divadla; ten si dále upevnila krátkým studiem u Václava Talicha na mistrovské škole pražské konzervatoře a Charlese Muncha na Ecole normale de musique v Paříži. Hluboký dojem v ní zanechala otcova hudba. Projevil se v melancholické lyrčnosti, inspirované moravskou lidovou melodikou, kterou nalezneme v celé řadě jejích skladeb. Lásku k lidové tvorbě v ní později utvrdil i Bohuslav Martinů, jenž také pomohl nasměrovat její tvůrčí vývoj směrem k moderní, racionálně ukázněné tektonice. Velikým vzorem byl Kaprálové Igor Stravinskij, k jehož baletu *Petruška* se opakovaně vracela a jehož ozvuky zaslechneme v několika jejích orchestrálních skladbách.⁴

Z díla Vítězslavy Kaprálové je nejhodnotnější její neobyčejně kultivovaná klavírní tvorba. Českou klavírní literaturu významně obohatila nejen svou sonátou, preludii, variacemi a passacaglií pro sólový

klavír, ale také pozdně romantickým klavírním koncertem a neoklasickou partitou pro smyčcový orchestr a klavír. Podobně významné postavení zaujímají i její písně, které představují jeden z vrcholů novodobé české písňové tvorby; jsou výjimečné i kvalitou poezie, kterou zhudebňují. Z komorní tvorby vynikají smyčcový kvartet a ritornel pro violoncello a klavír, z orchestrální skladby pařížského období – partita a concertino. Výjimečné postavení má v české orchestrální literatuře i symfonieta (tzv. *Vojenská*), kterou Kaprálová reagovala na ohrožení státní svébytnosti své milované republiky a s níž důstojně reprezentovala novou českou hudbu na jednom z posledních předválečných ročníků festivalu Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu.

V katalogu skladeb Kaprálové nalezneme vedle závažných děl i půvabné miniatury, ať již klavírní (*Dvě kytičky*), komorní (*Povídky malé flétny*), orchestrální (*Vánoční preludium*) či vokální (*Koleda* pro zpěv a klavír). Jsou však jen pouhým torzem větší skupiny nezachovaných drobných skladeb, které Kaprálová komponovala k nejrůznějším příležitostem jako hudební dárky pro své přátele. Nezvěstné bohužel zůstávají i rukopisy zásadnějších děl, z nichž většina naštěstí vyšla tiskem. Za ztracenou je nutno považovat autografní partituru *Dubnových preludií*, z níž známe pouze titulní stranu otištěnou jako faksimile v první kolektivní monografii o Kaprálové z r. 1949⁵ ještě s původním názvem Čtyři preludia, pod níž byla v říjnu 1937 poprvé provedena na koncertu Přítomnosti.⁶ Nezachoval se rukopis *Groteskní passacaglie*, který Kaprálová zaslala na podzim 1935 do soutěže *Tempa* (a v jehož příloze skladba v prosinci téhož roku vyšla tiskem). Neznáme ani autografní partituru kompletního písňového cyklu *Navždy*, *Elegie* pro housle a klavír či orchestrální *Suity rustiky*, kterou Kaprálová věnovala Otakarovi Šourkovi z vděčnosti za jeho pomoc při získání francouzského stipendia,⁷ ale v jehož pozůstalosti chybí.⁸ Neznámé zůstává i dodnes neidentifikovaný opus 24.

Zatímco některé skladby Kaprálové známe alespoň z jejich opisu nebo tištěné podoby, jiné zůstaly rozpracované, přičemž není vždy jasné, zda skladatelka práci na nich vědomě opustila, či ji pouze přerušila s úmyslem se k nim ještě vrátit, ale to už nedovolily okolnosti a osud. Pět z těchto skladeb se podařilo zrekonstruovat: *Trio pro dechové nástroje*, první ze *Dvou tanců pro klavír*, *Concertino pro housle, klarinet a orchestr*, píseň *Smutný večer* a kantátu *Ilena*. V případě dechového tria umožnil rekonstrukci jediné zachované věty náčrt motivu v partituře, u orchestrálních a vokálně instrumentálních skladeb započatá orchestrace.⁹

Situaci komplikuje i to, že rukopisná pozůstalost Vítězslavy Kaprálové není soustředěna na jednom místě, ale v řadě archivů veřejných institucí i soukromých osob, včetně dosud nezjištěných uložišť.¹⁰ Nejrozsáhlejší sbírka autografů a dobových opisů je uložena v archivu Oddělení dějin hudby

Moravského zemského muzea v Brně.¹¹ Byla vybudována z daru skladatelčiny matky¹² a doplněna několika pozdějšími akvizicemi. Rozsahem menší sbírku, sestávající z několika autografů, torz autografů a dobových opisů, vlastní příbuzní skladatelky. V archivu Hudebněhistorického oddělení Českého muzea hudby v Praze je uložena definitivní verze autografní partitury *Partity pro smyčcový orchestr a klavír*, která byla předlohou tištěného vydání. Hudební knihovna Radio France vlastní autografní klavírní výtah *Vojenské symfoniety* a autorizovaný provozovací materiál skladby *Prélude de Noël*,¹³ kterou Kaprálová komponovala na objednávku Radio Paris PTT.¹⁴ Dobový provozovací materiál několika skladeb Kaprálové se nachází také v hudebním archivu Českého rozhlasu Brno (*Sbohem a šáteček, Suita rustica, Partita, Suite en miniature a Vánoční preludium*) a v knihovně brněnské konzervatoře (první věta *Klavírního koncertu d-moll*). Autograf písně „Čím je můj žal“ z cyklu *Navždy* a několik dobových opisů písní Kaprálové¹⁵ má ve své sbírce hudebnin i knihovna Hudební fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně.

Další úskalí skrývají samotné rukopisy. Chvatně načrtnutá skica se často liší charakterem písma od čistopisu, autografy skladeb mohou obsahovat vpisky a opravy, u nichž nelze vždy přesně určit jejich autora. Věc neusnadňuje ani to, že Kaprálová v průběhu studia na pražské konzervatoři změnila rukopis; některé Kaprálovy opisy dceřiných skladeb totiž na první pohled připomínají její pozdější písmo.¹⁶ Také Kaprálovův opis dceřiny písně „Můj milý člověče“, který vyšel v říjnu 1939 tiskem jako faksimile v E. F. Burianově *programu D 40*,¹⁷ by mohl být snadno zaměněn za autograf. Skladatelka k otištění opisu svolila nejspíše proto, že v exilu již neměla přístup k původnímu rukopisu, který půl roku předtím zaslala mamince jako dárek ke 49. narozeninám.¹⁸ Václav Kaprál byl kromě toho jakýmsi neoficiálním agentem své dcery, který jí v její nepřítomnosti zastupoval v jednání s nakladateli a pomohl také připravit několik skladeb k vydání.

Přestože Kaprálová byla ochotna zvážit otcův názor a svěřit mu korektury notového zápisu či vokální deklamace, na zásahy do stavby svých skladeb byla naopak velice citlivá, jak o tom svědčí její korespondence. V jednom ze svých dopisů otcí např. bez obalu vyjadřuje svou frustraci nad jeho korekturami *Dubnových preludií*, které připravovala k vydání již z Paříže: „Nadávám jako špaček na Tebe! Přišla mně už korektura z Matice, ale těch chyb, které tys tam nadělal, a to né intonačních, ale revidentních. Nejhuř doplatilo na to II, začátek... Nevím, jestli mně to vydají, jak je to celé přeškrtané a II^h musí znovu tisknout. No vynadáno dostanu na každý pád hrozně. Jak jen jsi mohl tam nadělat takové pitomosti! Ať mně všechno zašleš k opravě, chceš-li nyní něco tisknout.“¹⁹ V jiném dopise zase reaguje na otcovy zásahy do sborové skladby *Vězdička*: „Takhle se mně na př. tá „vězdička“ vůbec opravena nelíbí. Je to moc roztrhané a několikrát se to dotýká určitého vrcholu, takže dynamicky je to moc oslabené. Tak mi nejprve pošli ještě ty mé škrábanice, neboť takhle nemohu nic s tím pracovat.“²⁰ Autograf již zmíněné písně k maminičiným narozeninám zase obsahuje tento vzkaz Kaprálové: „Jsem

Ti už dlouho dlužna písničku, zde Ti ji tedy posílám, myslím, že se Ti bude hodně líbit, asi jako mně ty slova. Táta ať do ní nerejpá ani v nejmenším.²¹

Zato si nechala vždy poradit s orchestrací, kterou vnímala jako svou slabinu. Otec jí ve věci nemohl být zásadněji nápomocen, sám v této oblasti neměl velké zkušenosti;²² proto se s otázkami instrumentace obracela zprvu na přítele Theodora Schaefera, s kterým konzultovala svou symfonietu, později na svého pařížského mentora Bohuslava Martinů, s nímž diskutovala zvláště náročnou orchestraci písně *Sbohem a šáteček*.²³

Neméně zajímavá je i historie soupisů skladatelčiných děl. Samotná Kaprálová nám zanechala několik seznamů ve svých diářích a korespondenci; další dobové soupisy zhotovil otec. Jeden z prvních skladatelčiných seznamů nalezneme v jejím diáři z r. 1937.²⁴ Jedná se vlastně o seznamy dva: první uvádí veškeré kompozice nahlášené autorskému sdružení OSA, druhý pouze díla s opusovým označením. Ten končí skladbou *Sbohem a šáteček*, op. 14, přičemž datace prvních tří skladeb se liší od pozdějších otcových soupisů.²⁵ Takřka stejný soupis, jaký je uveden v diáři z r. 1937, nalezneme i v dopise Kaprálové rodičům z ledna 1938.²⁶ Kaprálová ho pouze rozšířila o skladby, na nichž (nebo jejich korektuře) v té době souběžně pracovala: tedy o kantátu *Ilena* (v seznamu pod názvem „Symf. Balada“, op. 15), sbírku písní *Vieřiny roku* (zde ještě s op. 16) a „Ženské sbory“, op. 17. Opusové číslo 18 skladatelka rezervovala pro dechové trio, ale to již v dalším seznamu díla nefiguruje, poněvadž práci na něm v únoru přerušila.²⁷ Z její poznámky „a zapiš si to někam, jak já to mám, a neměň mi to pořád!!!“²⁸ se dovídáme, že otec si již v té době vedl vlastní soupis dceřiných skladeb. Začátkem února 1938 pak Kaprálová ještě posílá výběr svých skladeb,²⁹ spolu se stručným životopisem, Aloisi Hábovi k uveřejnění v programové brožuře šestnáctého ročníku festivalu Mezinárodní společnosti pro soudobou hudbu.³⁰ Přestože se jedná o pouhý výběr, je významný zmínkou titulu, který jinak v katalogu díla Kaprálové nenalezneme: *Písně s orchestrem*.³¹ Můžeme se pouze dohadovat, které písně hodlala zařadit do tohoto cyklu, od něhož posléze upustila. Určitě pomýšlela na orchestrální verzi své rozsahem (i významem) největší písně *Sbohem a šáteček*, na jejíž instrumentaci právě v té době pracovala, a velmi pravděpodobně i na píseň *Smutný večer pro zpěv a orchestr* na slova neznámého autora (pravděpodobně vlastní text) z r. 1936, o které se však nikde nezmiňuje ani Kaprálová, ani autoři prvních seznamů skladatelčina díla, ačkoliv v pozůstalosti se zachovala.³²

Další soupis díla Vítězslavy Kaprálové pochází z jejího diáře z r. 1939.³³ Opět se jedná o dva seznamy: první se týká skladeb pod ochranou OSA, druhý skladeb s opusovým označením. Jejich názvy (i vrocení) jsou víceméně shodné se soupisem z r. 1937, pouze „suitsa miniatura“ je zde již vedena

jako *Suite en miniature* a opus 15 v seznamu pro sdružení OSA figuruje pod názvem *Ilena–balada*. Opusové číslo 16 získaly klavírní „Zvonky–variace“ z února 1938, opusové číslo 17 si udržely ženské sbory, zatímco sbírka písní *Vteřiny roku* je v pořadí vedena jako op. 18. S opusovými čísly 19, 20 a 21 následují *Partita*, *Suíta rustica* (později si opusová čísla prohodily) a „Concerto“ (*Concertino*, op. 21) a seznam končí cyklem písní *Zpíváno do dálky* (op. 22). V seznamu pro sdružení OSA jsou první čtyři čísla sbírky *Vteřiny roku* hlášena samostatně, ačkoliv skladatelka ohlásila i samotnou sbírku. V tomto seznamu jsou též zmíněny *Elegie* pro housle a klavír a drobné klavírní skladby *Pisnička*, *Ostinato fox* a „Dětské skladbičky“ (nám známé jako *Tři klavírní skladbičky pro děti* z r. 1937, jejichž autograf je dnes již neznámý). U některých skladeb je uvedena durata.

Poslední výčet díla nalezneme ve skladatelčině korespondenci se strýcem Bohumilem Kaprálem z dubna 1940.³⁴ Je neúplný a týká se jen skladeb z posledního tvůrčího období, s výjimkou *In memoriam* pro housle a klavír z r. 1939, kterou již známe z předchozího seznamu pod novějším názvem *Elegie*. Ve výčtu následují „Partita pro smyčc. orch. a klavír“, „Concertino pro vel. orchestr a solové housle a klarinet“ a „Zpěvy do dálky“ (*Zpíváno do dálky*, op. 22). Zmíněny poprvé jsou *Dva tance* pro klavír (op. 23) a „čelová sonáta s klavírem“ (pozdější *Deux ritournelles* pro violoncello a klavír, op. 25). Překvapivý je poslední titul „Příležitostné skladby“, za nímž následuje v závorce číslice 8. Pokud zde neměla Kaprálová na mysli svou sbírku *Vteřiny roku*, pak se muselo jednat o osm drobnějších skladeb, které psala na objednávku v posledních měsících svého života. Můžeme se pouze dohadovat, zda mezi ně patřil také repertoár pro vojenské hudební těleso kapelníka Viléma Tauského či scénická hudba pro rozhlas, divadlo a film, z nichž se ale ve skladatelčině pozůstalosti zachovaly pouhé náčrty a torza skic.³⁵

Další soupisy skladatelčina díla již pořídil Václav Kaprál. Zachovaly se dva, přičemž každý z nich existuje v rukopisné verzi a strojopisném opisu. Oba pocházejí s největší pravděpodobností z r. 1946 a až na malé výjimky se od sebe neliší: v obou je dílo Kaprálové rozděleno do tří oddílů – juvenilia, skladby s opusovými čísly a skladby bez opusového označení – a oba uvádějí takřka tytéž detaily skladeb. První soupis, s názvem *Seznam skladeb*, byl pořízen pro knihu Přemysla Pražáka, v jehož pozůstalosti se našla jeho strojopisná kopie.³⁶ V porovnání s druhým seznamem je o něco málo podrobnější (několik údajů v něm později doplnila i skladatelčina matka), ale zato méně přehledný, a to zvláště v posledním oddílu skladeb bez opusového označení, které jsou uvedeny v nahodilém pořadí. Oproti druhému seznamu v něm také chybí píseň *Leden* pro zpěv, flétnu, dvoje housle, violoncello a klavír z r. 1933. Druhý soupis, s názvem *Seznam skladeb Vítězslavy Kaprálové*, je společně se svým strojopisným opisem součástí soukromého archivu. Je na první pohled přehlednější, skladby bez opusového označení jsou v něm řazeny chronologicky (a včetně písně *Leden*). Přestože Kaprálovy seznamy obsahují některé nepřesnosti a omyly,³⁷ jsou pro nás cenné jako první soupisy skladatelčina kompletního díla. Jejich závažnějším nedostatkem je pouze absence několika skladeb.³⁸

První oficiální soupis skladeb Vítězslavy Kaprálové byl otištěn v r. 1937 v *Pazdírkově hudebním slovníku naučném*.³⁹ Další soupisy díla byly publikovány v kolektivní monografii Přemysla Pražáka z r. 1949⁴⁰ a monografii Jiřího Macka z r. 1958.⁴¹ Pražákův soupis skladeb vychází ze seznamu Václava Kaprála, takže vykazuje tytéž přednosti i nedostatky,⁴² nicméně je spolu s celou knihou jedním z pilířů, na nichž o devět let později stavěl svou analytickou monografii Macek. Ani jeho soupis skladatelčina díla však není bez chyb.⁴³ Nové poznatky a detaily, včetně oprav některých chybných údajů předchozích soupisů, přinesl v r. 2011 anotovaný katalog díla Vítězslavy Kaprálové, publikovaný v cizojazyčné kolektivní monografii *The Kaprálová Companion*.⁴⁴ Náš *Tematický katalog* se však ještě důsledněji navrácí k primárním pramenům a vychází ze skladatelčiných autografů, autorizovaných opisů a dobových vydání jejích skladeb, jejichž vznik, okolnosti vzniku a první provedení ověřuje v prvé řadě pomocí dobových dokumentů (skladatelčiných diářů, korespondence, publikovaných textů a rozhovorů, dobových soupisů díla, pozvánek a programů koncertů, oznámení v dobovém tisku, dobových recenzí, školních ročenek aj.).

Na závěr ještě několik poznámek k nakladatelům Vítězslavy Kaprálové, do jejichž korespondence můžeme nahlédnout v druhé části této publikace. Jako první ocenil nadání Kaprálové brněnský nakladatel Oldřich Pazdírek, který jí jako sotva desetileté školačce uveřejnil v *Hudební besídce* drobnou klavírní skladbičku *Na dalekou cestu*⁴⁵ a jako osmnáctileté vydal houslovou *Burlesku*.⁴⁶ Ve spolupráci s Melantrichem pak ještě o tři roky později publikoval v albu klavírní literatury pro mládež její *Písničku* pro klavír.⁴⁷ Několik klavírních skladeb a písní Kaprálové vyšlo ještě za jejího života časopisecky (*Groteskní passacaglia* a píseň *Ukolébavka* na slova Jaroslava Seiferta jako tištěné přílohy,⁴⁸ klavírní interludium *Posmrtná variace* a písně *Velikonoce*, *Koleda* a *Můj milý člověče* jako faksimile)⁴⁹ a píseň *Novoroční* jako novoročenka Melantrichu.⁵⁰ V r. 1938 umožnila Hudební matice Umělecké besedy vydání *Dubnových preludií* a cyklu písní *Jablko s klína*, v prosinci téhož roku vydal Melantrich *Vojenskou symfonietu* a v Paříži vyšly nákladem La Sirène musicale klavírní variace *Variations sur le carillon de l'église St-Etienne-du-Mont*.

Hned po válce se díla Kaprálové znovu ujala Hudební matice, která v r. 1947 vydala píseň *Sbohem a šáteček* a o dva roky později cyklus písní *Navždy*. Přibližně v téže době, v r. 1948, vydalo nakladatelství Svoboda *Partitu* a o deset let později Český hudební fond ještě umožnil druhé vydání *Vojenské symfoniety*.⁵¹ Poté nastal ve vydávání díla Kaprálové dvacetiletý útlum. Teprve v polovině sedmdesátých let Editio Supraphon vydává Kaprálové dvě vokální drobnosti: *Koledu milostnou* a ženský sbor a cappella *Potpoliš*.⁵² Obnovený zájem hudebních nakladatelství o dílo Vítězslavy

Kaprálové nastal až o dalších třicet let později v souvislosti se založením skladatelčiny společnosti v kanadském Torontu,⁵³ do jejíhož projektu Edice Vítězslavy Kaprálové se hned v prvních letech nového milénia zapojilo nakladatelství Českého rozhlasu, Editio Bärenreiter Praha a Amos Editio.⁵⁴ Dnes, po společném úsilí necelých dvaceti let, je tato edice kompletní. U více než poloviny děl se jedná o kritická vydání.

Karla Hartl, Toronto, březen 2020

Poznámky

- 1 Kolektivní monografie Přemysla Pražáka, ed., *Vítězslava Kaprálová, studie a vzpomínky* (Praha: HMUB, 1949) byla první knihou věnovanou skladatelce; po ní v devítiletém odstupu následovala monografie Jiřího Macka *Vítězslava Kaprálová* (Praha: Svaz čs. skladatelů, 1958). V zahraničí dosud vyšly monografie či kolektivní monografie těchto autorů: Karla Hartl and Erik Entwistle, eds., *The Kaprálová Companion* (Lanham, MD: Lexington Books, 2011); Nicolas Deryn, *Vítězslava Kaprálová. Portrait musical et amoureux* (Paris, France: Editions Le Jardin d'Essai, 2015); a Christine Fischer, ed., *Vítězslava Kaprálová (1915–1940). Zeitbilder, Lebensbilder, Klangbilder* (Zurich: Chronos Verlag, 2017).
- 2 roz. Uhlířová (Medlánky 2. 6. 1890 – Brno 21. 12. 1973). Její křestní jméno nalezneme v úředních dokumentech ve dvou verzích: Viktorie a Vítězslava. Pod prvním je vedena v matrice z r. 1913 (*Knih oddaných*, Moravský zemský archiv, sign. 17702, s. 230; další zápis z r. 1923 na témže dokumentu ji však zmiňuje již se jménem Vítězslava), druhé je uvedeno na *Vysvědčení učitelské způsobilosti* z r. 1920, které vydala 20. 5. 1920 Státní česká zkušební komise pro učitele hudby v Brně; úřední jméno Vítězslava dokládají i *Stanovy soukromé pěvecké školy Vítězslavy Kaprálové v Brně – Králově Poli*, schválené 5. 4. 1924 Zemskou politickou správou v Brně. Vítězslava je jméno, kterým se paní Kaprálová podepisovala celý život i v korespondenci (viz např. dopisy Lence Vojtíškové, NM-ČMH, Fond S 205).
- 3 Určice u Prostějova 26. 3. 1889 – Brno 6. 4. 1947.
- 4 např. *Suitě rustice* či *Vánočním preludiu*.
- 5 Přemysl Pražák, 1949, mezi s. 56–57.
- 6 Koncert se konal 5. 10. 1937, na klavír hrála Dana Šetková, žákyně Ilony Štěpánové. Nad názvem preludií se Kaprálová delší dobu rozmýšlela, jak vyplývá z jejího dopisu Karlu Šebánkovi: „[P]rosila bych Vás, jestli byste mohl to zaonačit tak, aby se přece jmenovaly Dubnová preludia. Usnesli jsme se s Martinů, že je to přece jen hezčí název.“ (Vítězslava Kaprálová Karlu Šebánkovi, 15. 2. 1938. Pozůstalost Karla Šebánka, Centrum Bohuslava Martinů v Poličce, viz též II. díl této publikace.)
- 7 Vítězslava Kaprálová Otakarů Šourkovi, 24. 11. 1938. In *Vítězslava Kaprálová: Dopisy přátelům a jiná korespondence. 1935–1940*, ed. Karla Hartl (Toronto: The Kapralova Society, 2017), s. 40.
- 8 Rukopisná pozůstalost Otakara Šourka je uložena v Dvořákově muzeu v Praze, část jeho hudební pozůstalosti v NM-ČMH v Praze.
- 9 Rekonstrukci *Tria pro dechové nástroje* provedl muzikolog Stéphane Egeling, člen dechového tria Lézard a první hobojsista symfonického orchestru v Aachenu (Cáchách). Orchestraci *Concertina pro housle, klarinet a orchestr* dokončila dvojice

- brněnských muzikologů Miloš Štědroň a Leoš Faltus. Orchestrace kantáty *Ilena* se ujal v Brně žijící ostravský skladatel Martin Kostaš, orchestrální píseň *Šmutný večer* rekonstruoval Timothy Cheek, člen hudební fakulty Michiganské univerzity v Ann Arbor. Autorem rekonstrukce Tance č. 1 ze *Dvou tanců pro klavír*, op. 23 je klavírista Giorgio Koukl.
- 10 jak to např. dokládá v korespondenci Věra Bednářová: „V té době ji [skladatelčinu matku – pozn. ed.] navštěvovalo hodně zájemců o oba skladatele. Hřešili na její zdánlivou naivitu, vypůjčovali si a nevraceli, nebo vrátili opis, ona to ale poznávala a když to zjistila, pronesla medláneckým nářečím: ‚Tá potvora, opis vrátil a originál si nechal‘, ale mávla rukou a velkoryse odpouštěla.“ (Věra Bednářová Jiřímu Muchovi, srpen 1988. MZM-odh, sign. G 3.877a.)
 - 11 Častým opisovačem dceřina díla, především písní, byl její otec; ke kopistům houslových skladeb Kaprálové patřili Richard Kozderka, Oldřich Uher a opisovač, který se podepisoval jménem Laštovka; jeden z opisů písňového cyklu *Navždy* pořídil Jar. [oslav?] Vejmolá, autografy několika drobných skladeb opsala i skladatelčina matka. Jména dalších opisovačů zůstala nezjištěna.
 - 12 Dar z r. 1957 zahrnuje hudební rukopisy se signaturami A 29.716–A 29.758.
 - 13 Autograf byl původně uložen v hudebním archivu Českého rozhlasu v Brně, současné uložení není známo.
 - 14 Radio Paris PTT byla státní rozhlasová stanice. Název odvozovala od ministerstva, pod jehož správu spadala (Ministère des Postes, Télégraphes et Téléphones). Kaprálová s ní navázala spolupráci v prosinci 1939, kdy pro rozhlasový vánoční program „Noël à Prague“ napsala zmíněnou orchestrální drobnost. In *Dopisy domů. Korespondence rodičům z let 1935–1940*, ed. Karla Hartl (Toronto: The Kapralova Society, 2015), s. 269.
 - 15 Opis písně „Čím je můj žal“ (z cyklu *Navždy*) a opis sbírky písní *Vieřiny* pořídil skladatelčin otec.
 - 16 To je případ Kaprálova opisu cyklu písní *Navždy* (MZM-odh, sign. A 40.597), který je ve jmenném lístkovém katalogu a archivním průvodci muzea chybně veden jako skladatelčin autograf. Viz Vojtěch Kyas, *Průvodce po archivních fondech II* (Brno: Moravské zemské muzeum, 2007), s. 51.
 - 17 pod titulem *Vítězslava Kaprálová: Bez názvu (1939)*, in *program D 40 č. 1* (24. 10. 1939), s. 20.
 - 18 Vítězslava Kaprálová st. slavila narozeniny 2. června; píseň k jejím narozeninám je datována (v Paříži) 31. 5. 1939. Není též vyloučeno, že původní autograf nevyhovoval grafické úpravě časopisu.
 - 19 Vítězslava Kaprálová Václavu Kaprálovi, 7. 2. 1938, in *Dopisy domů*, s. 137. Asi o týden později píše Karlu Šebánkovi: „Nevím, viděl-li jste tak poškrtanou korekturu, ale já si umývám ruce a svádím vinu jednak na vašeho sazeče (který si v chybách zahýřil) a pak na mého pana otce, který po mém odjezdu do Paříže převzal stránku revidenční...“ (Vítězslava Kaprálová Karlu Šebánkovi, 15. 2. 1938, viz II. díl této publikace).
 - 20 Vítězslava Kaprálová Václavu Kaprálovi, 17. 1. 1938, in *Dopisy domů*, s. 126.
 - 21 „Můj milý člověče“ (MZM-odh, sign. A 29.752a).
 - 22 S výjimkou rozsáhlejšího cyklu *Uspávanky* pro zpěv a malý orchestr zkomponoval pouze dvě

- orchestrální drobnosti *Dvě Idylky* a *Svatební pochod* (Kundera, 1968, s. 158–165).
- 23 *Dopisy domů*, s. 139 a 144.
- 24 „Opusovaná díla“, jak je nazývá Kaprálová, následují v chronologickém pořadí (opp. 1 až 14) s těmito názvy: „Suita miniatura, Smuteční pochod, 2 houslové skladby, Cyklus písní (*Dvě písně na slova R. Bojka—pozn. ed.*), Jiskry z popele, Sonata appassionata, Klavírní koncert [*s diakritikou typickou pro skladatelku—pozn. ed.*], Kvartet I, 3 skladby pro klavír, Jablko s klína, Vojenská symfonietta [*dobový pravopis—pozn. ed.*], Navždy, Dubnová praeludia [*dobový pravopis—pozn. ed.*], Sbohem a šáteček“. (Diář z r. 1937, MZM-odh, sign. G 154a.)
- 25 Suita miniatura (klavírní verze) a *Smuteční pochod* jsou datovány 1930, *Dvě houslové skladby* 1931. Kaprál je datuje 1931, 1932 a 1932, což odpovídá i vrocení na autografech.
- 26 Kaprálová rodičům, 17. 1. 1938, in *Dopisy domů*, s. 126–127.
- 27 „Trio jsem chtěla poslat do Vídně, kam zadává i Mart.[inů] (také Trio), ale nyní se mně to nezdá být dobré. Totiž kompozičně moc, ale né instrumentačně. Tak se půjdu kouknout do archivu na nějaká tria. Potřebovala bych moc, aby mně to někdo přehrál...“ (Kaprátová rodičům, 27. 1. 1938, in *Dopisy domů*, s. 133). O několik dní později píše: „Trio totiž jsem poslala do věčných lovišť, nebylo vůbec dobře psané instrumentačně, ač komposičně nebylo špatné. Nechci být také taková, aby každá nota, co napíší, byla mně tak posvátná, jako je těm mazáčkům v Praze...“ (Kaprátová rodičům, 2. 2. 1938, in *Dopisy domů*, s. 136).
- 28 Vítězslava Kaprálová otci, 17. 1. 1938, in *Dopisy domů*, s. 126.
- 29 mj. v něm poprvé zmiňuje obě verze své rané suity: „pro klavír“ a „pro malý orchestr“.
- 30 Vítězslava Kaprálová Aloisi Hábovi, 3. 2. 1938, in *Dopisy přátelům*, s. 52–53.
- 31 Titul byl poprvé zmíněn v rozhovoru, který v říjnu 1936 Kaprálová poskytla týdeníku *Moravanka*, 11. 11. 1936, s. 19.
- 32 MZM-odh, sign. A 29.725a–c. V soupisech díla ji neuvádějí ani Kaprálová (1937, 1939), Kaprál (1946), Pražák (1949) či Macek (1958), poprvé ji zmiňuje Hartl (2011, s. 166 a 183n7).
- 33 MZM-odh, sign. G 8.123.
- 34 Vítězslava Kaprálová Bohumilu Kaprálovi, 7. 4. 1940. Původně soukromý archiv, od r. 2016 MZM-odh.
- 35 Viz např. *VKkat 39, 203, 204 a 401*.
- 36 Rukopisný originál je uložen v MZM-odh pod sign. G 150.
- 37 Chybná data prvních provedení nebo jmen interpretů u několika skladeb, chybné zařazení *Groteskní passacaglia* do *Tří klavírních kusů*, op. 9, změněné pořadí čísel sbírky *Vteřiny roku* aj.
- 38 Především *Písně* pro zpěv a klavír (c.1931), „Scherzová passacaglia“ (1935), orchestrální píseň *Smutný večer* (1936), *Pochod* (c.1939), píseň *Dopis* (1940) a skici a torza několika dalších skladeb (mezi nimi zvl. *Trio pro dechové nástroje*).
- 39 Pazdírek, 1937, s. 524. Heslo „Kaprátová, Vítězslava“ uvádí soupis skladeb do r. 1937 a je poznamenáno řadou chyb v názvech skladeb i jejich datování. *Dvě houslové skladby*, op. 3 jsou v heslu zmíněny jako *Tři houslové skladby*, název písní *Jablko s klína* je zkomolen na *Jablko a hlína*; *Suite en miniature* z r. 1931 a *Smuteční pochod* z r. 1932

- jsou datovány 1930 a houslové skladby z r. 1932 jsou časově umístěny do r. 1931.
- 40 Pražák, 1949, s. 153–157.
- 41 Macek, 1958, s. 206–209.
- 42 Hlavním nedostatkem je absence několika skladeb, stejně jako tomu bylo u Kaprálovy předlohy.
- 43 z nichž nejzávažnější je přidělení opusového čísla *Pěti klavírním skladbám* (bližší viz *VKkat 4*).
- 44 Karla Hartl, „Vítězslava Kaprálová: An Annotated Catalog of Works“. In Hartl and Entwistle, 2011, s. 155–188. Z tohoto katalogu vycházel Nicolas Derny ve svém soupisu skladatelčina díla, který publikoval v r. 2015 v další (v pořadí druhé) cizojazyčné monografii o Kaprálové (Derny, 2015, s. 171–173).
- 45 *Hudební besídka II* (1925–1926), s. 84–85.
- 46 *Vítězslava Kaprálová: Burlesque* (Brno: Edition Ol. Pazdírek, 1933).
- 47 *Moravští skladatelé mládeži* (Praha–Brno: Melpa, 1936), s. 10–11.
- 48 Příloha *Tempa* 15, č. 6 (17. 12. 1935) a hudební příloha časopisu *Eva* 9, č. 4 (15. 12. 1936).
- 49 *Lidové noviny*, 18. 9. 1937, s. 3; *Lidové noviny*, 28. 3. 1937, s. 6; *Lidové noviny*, 25. 12. 1938, s. 4; *program D 40* č. 1 (24. 10. 1939), s. 20.
- 50 S podtitulem *Přátelům hudby Hudební oddělení Melantricha k Novému roku 1937*.
- 51 *Vita Kaprálová: Sinfonietta militare, op. 11* (Praha: Český hudební fond, 1958).
- 52 *Martinů/Kaprálová: Koleda Milostná* (Praha: Editio Supraphon, 1974); *Potpoliš*. Sborová edice Supraphonu 9 (Praha: Editio Supraphon, 1976).
- 53 v r. 1998, na počest skladatelky nazvanou The Kapralova Society (skladatelčino jméno je v názvu společnosti psáno bez české diakritiky).
- 54 Několik drobnějších skladeb vyšlo i v zahraničí zásluhou nakladatelství Certosa Verlag, EGGE-Verlag a The Kapralova Society.